

М. С. Рогачко-ОстровськаORCID ID <https://http://orcid.org/0000-0001-5260-5392>*Секретар вченої ради Державного закладу
«Південноукраїнський національний педагогічний університеті
імені К. Д. Ушинського»,
м. Одеса, Україна*

КРИТЕРІАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОГО МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ПЕРЕДШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті позиціоновано критеріальний підхід до підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до розвитку креативного мовлення дітей передшкільного віку. Зазначено, що критерії – це ознаки, за якими оцінюються певні явища, чи класифікуються за відповідними показниками; система критеріїв має в повному обсязі відтворювати сутність явища, що розглядається, враховувати динаміку процесу, бути всеосяжною й охоплювати всі його риси.

Для оцінки рівнів підготовленості майбутніх вихователів до розвитку креативного мовлення дітей передшкільного віку виокремлено такі критерії: мовленнєво-знаннєвий, продуктивно-творчий, рефлексивно-оцінювальний.

Ключові слова: критерії, рівні, показники, майбутні вихователі, креативне мовлення.

Постановка проблеми. Процес розвитку креативного мовлення дітей є предметом наукових інтересів багатьох учених (О. Артемова, А. Богущ, Н. Луцан, О. Подолянчук та ін.), в роботах яких розкрито пріоритетні шляхи підготовки майбутніх фахівців до розвитку креативного мовлення дітей (дошкільного і молодшого шкільного віку). Метою статті є презентація критеріального підходу підготовки майбутніх вихователів до розвитку креативного мовлення дітей передшкільного віку.

Результати дослідження. Для визначення стану підготовленості майбутніх вихователів до розвитку креативного мовлення дітей передшкільного віку використано критеріальний підхід. Зазначимо, що в науковій літературі подано кілька визначень поняття «критерій». У довідковій літературі поняття «критерій» (від лат. *criterium* – мірило, засіб судження) визначається як: ознака, на підставі якої робиться оцінка, визначення чи класифікація; взаємозалежні змінні характеристики, які є найадекватнішими для вирішення будь-яких проблем [13, с. 637]; мірило оцінки, ознака, правило, на основі якого здійснюється оцінка наукової і практичної діяльності [11, с. 32], підстава для оцінки, визначення або класифікації чогось [12, с. 234].

З. Курлянд характеризує критерій як «мірило оцінки, судження; необхідну та достатню умову прояву або існування явища чи процесу». Учена вважає, що «розгляд будь-якої досліджуваної величини повинен включати в себе не лише її ознаки, а й критерії, які визначають експлікацію тієї чи тієї ознаки у процесі та явищі, що розглядається» [7, с. 120].

І. Ісаєв зазначає, що «загальні вимоги до виділення й обґрунтування критеріїв у теорії й практиці педагогічної освіти зводяться до того, що критерії повинні відбивати основні закономірності формування особистості; за допомогою критеріїв повинні встановлюватися зв'язки між усіма компонентами системи, що досліджується; якісні показники повинні виступати в єдності з кількісними». Напрямок розробки критеріїв і показників і ступінь їх розробленості залежать від конкретного завдання дослідження [5, с. 122].

З огляду на зазначене, можна стверджувати, що критерії – це ознаки, за якими оцінюються певні явища, чи класифікуються за відповідними показниками. Вважаємо, що система критеріїв має в повному обсязі відтворювати сутність явища, що розглядається, враховувати динаміку процесу, бути всеосяжною й охоплювати всі його риси.

Для вимірювання рівнів підготовленості майбутніх вихователів до розвитку креативного мовлення дітей передшкільного віку насамперед було розроблено критерії, показники й на цій основі схарактеризовано рівні її сформованості, що дозволило розподілити студентів на дві групи та реалізувати в одній із них визначені педагогічні умови.

Отже, для оцінки рівнів підготовленості майбутніх вихователів до розвитку креативного мовлення дітей передшкільного віку було обрано мовленнєво-знаннєвий критерій, показниками якого виступили: обізнаність із сутністю понять «творчість», «креативність»; сутністю понять «словотворення», «словотворчість», «креативно-мовленнєва діяльність»; продуктивно-творчий критерій із відповідними показниками: здатність до креативно-мовленнєвої імпровізації; здатність складати оригінальні креативно-творчі мовленнєві тексти для дітей дошкільного віку; проектувати креативно-мовленнєву діяльність дітей передшкільного віку; рефлексивно-оцінювальний, показниками якого є наявність рефлексивних умінь самооцінки креативних мовленнєвих проявів у професійній мовленнєвій діяльності, рефлексивних умінь взаємооцінки креативних мовленнєвих проявів у професійній мовленнєвій діяльності та рефлексивних умінь щодо діагностування креативних провів дітей.

Показниками мовленнєво-знаннєвого критерію виступили: обізнаність із сутністю понять «творчість», «креативність» та понять «словотворення», «словотворчість», «креативно-мовленнєва діяльність».

У термінологічних джерелах зазначається, що обізнаність (освічений) тобто та особистість, яка володіє необхідною інформацією, якою може скористатись у будь-який час [12, с. 546]. Значимо, що, майбутні вихователі повинні бути обізнані із сутністю й ознаками понять «творчість», «креативність», «словотворення», «словотворчість», «креативно-мовленнєва діяльність», що дозволить їм коригувати освітньо-виховну роботу з метою розвитку креативного мовлення дітей передшкільного віку.

Одним із критеріїв підготовки майбутніх вихователів до розвитку креативного мовлення дітей передшкільного віку було обрано продуктивно-творчий, до складу якого ввійшли такі показники: здатність до креативно-мовленнєвої імпровізації; складати оригінальні креативно-творчі мовленнєві тексти для дітей дошкільного віку; проектувати креативно-мовленнєву діяльність дітей передшкільного віку.

Поняття продуктивний тлумачиться як доцільний; здатний виробляти, створювати щось цінне; результативне. Тобто такий, що створює щось нове матеріальне чи духовне.

Одним із показників продуктивно-творчого критерію виступила креативно-мовленнєва імпровізація. Значимо, що імпровізація (фр. *improvisation*, італ. *improvvisazione*, від лат. = *improvisus* – непередбачений) – створення художнього твору (наприклад, музичного, поетичного, сценічного) в момент його виконання без попередньої підготовки [11, с. 56]. Імпровізація – це незапланована дія, яка не була ще відтворена до початку якоїсь події.

Учені стверджують, що «імпровізація – це завжди публічний процес, який вимагає від оратора розвинених комунікативних здібностей, уміння керувати своїми емоціями, зібраності, вміння викликати в себе творче натхнення». Зазвичай, імпровізація виявляється у словесних, фізичних або словесно-фізичних діях. Словесна дія в педагогічній імпровізації виявляється у формах монологу, діалогу, полілогу, фрази або репліки. Найчастіше в педагогічній імпровізації використовуються словесно-фізичні дії [2, с. 98].

Отже, під здатністю до креативно-мовленнєвої імпровізації будемо розуміти здатність особистості до непередбаченого (ситуативного) продукування нових оригінальних мовленнєвих образів і сюжетів на основі фантазії, творчої уяви, що супроводжується інтелектуально-мовленнєвою активністю.

Інший показник – здатність складати оригінальні креативно-творчі мовленнєві тексти для дітей дошкільного віку. Означений показник є невід’ємним складником підготовленості майбутніх вихователів до розвитку креативного мовлення дітей передшкільного віку. Адже майбутній вихователю, окрім креативно-мовленнєвої імпровізації, повинен вміти складати мовленнєві, заздалегідь підготовлені тексти для дітей дошкільного віку, враховуючи їхні вікові можливості та рівень психічного розвитку дітей.

Іншим показником виступила здатність проектувати креативно-мовленнєву діяльність дітей передшкільного віку. Н. Кузьміна вважає, що «проекувальний компонент – передбачає формування системи завдань і кінцевої мети, яка повинна бути досягнута; планування діяльності учнів та власної діяльності на довгий проміжок часу» [15 с. 153].

Проекувальні вміння, зазначає М. Байда, є «основою проектувальної функції діяльності майбутнього педагога, яка полягає в конструюванні й проектуванні змісту освітньої діяльності, у виборі способів організації діяльності дітей, вимагає від майбутнього спеціаліста вміння формулювати цілі діяльності та визначати зміст освітнього процесу, виховання соціальних навичок» [5].

Вміння проектувати креативно-мовленнєву діяльність дітей передшкільного віку розуміємо як здатність майбутніх вихователів до організації та проектування змісту креативно-мовленнєвої діяльності дітей з урахування їхніх вікових можливостей; передбачити формування кінцевої мети, що повинна бути досягнута.

Розглянемо рефлексивно-оцінювальний критерій, показниками якого було обрано наявність рефлексивних умінь самооцінки креативних мовленнєвих проявів у професійній мовленнєвій діяльності, взаємооцінки креативних мовленнєвих проявів у професійній мовленнєвій діяльності, та вміння щодо діагностування креативних провів дітей.

За науковими джерелами, рефлексія – це не тільки інтроспекція власної психіки, а й осмислення своєї життєвої програми, співвідношення цілей, мотивів, цінностей, настанов, прагнень, соціальних і моральних вимог [11, с. 106].

Д. Леонт'єв, характеризуючи диференційований підхід до визначення рефлексивності, виокремив три форми рефлексивності: 1) інтроспекція, пов'язана із зосередженістю на власному стані, власних переживаннях; 2) системна рефлексія, пов'язана з поглядом на себе з боку; 3) квазірефлексія, спрямована на об'єкт, що не має відношення до актуальної життєвої ситуації і пов'язана з відривом від актуальної ситуації [8].

Р. Цокур вважає, що «рефлексія допомагає зрозуміти складність, проблемність і суперечливість свого життя, прагне зрозуміти спрямованість впливів тих зовнішніх та внутрішніх чинників, які сприяють чи заважають його перспективному саморозвитку і творчим досягненням, із знанням справи адекватно їх коригує» [15, с. 9].

З'ясуємо насамперед складники рефлексивно-оцінного критерію та його показників, зокрема самооцінка та взаємооцінка.

У довідковій літературі самооцінку тлумачать як «оцінку людиною своїх якостей і здібностей [2, с. 546]; судження людини про міру наявності в неї тих чи тих якостей, властивостей, у співвідношенні їх із певним еталоном, зразком; вияв оцінного ставлення людини до себе; є результатом передусім розумових операцій – аналізу, порівняння, синтезу [12, с. 296]; психологічне особистісне утворення, яке дає людині можливість оцінити свій фізичний і духовний стан, свої можливості, спрямованість, активність, суспільну значущість, свої відносини із зовнішнім світом та іншими людьми» [11, с. 799]; оцінка особистістю самої себе, своїх можливостей, психологічних якостей і місця серед інших людей [14, с. 17].

На думку Є. Ільїна, «самооцінка допомагає особистості критично ставитися до себе, аналізувати особливості власної поведінки, виявляти недоліки». Автор зазначає, що самооцінка здебільшого впливає на успішність діяльності, яку виконує суб'єкт, а також на формування особистості в цілому [4, с. 225].

Самооцінка виконує регуляторну та захисну функції, впливаючи на поведінку, діяльність і розвиток особистості, її взаємини з оточуючими. Самооцінка створює основу для сприйняття власного успіху або невдачі, постановки цілей певного рівня, тобто рівня домагань. Самооцінка відображає ступінь задоволеності чи незадоволеності собою, рівень самоповаги [4, с. 17].

На думку Г. Меднікової, «відносно висока самооцінка дозволяє особистості усвідомлювати не тільки свої сильні, але й слабкі сторони». Проте низька самооцінка зашкоджує розвитку реалістичної, диференційованої і виразної системи уявлень про себе, блокує пізнавальну активність, спрямовану на самопізнання; сприяє розвитку захисних механізмів [10, с. 11].

Суголосні з А. Линенко, що самооцінка означає не тільки фіксацію рівня розвитку особистості, а й ціннісне ставлення до своїх особистісних якостей, що припускає як задоволеність позитивними властивостями і потребу в їх закріпленні, так і незадоволеність негативними або недостатньо розвиненими якостями й бажання внести в них позитивні зміни [9, с. 89].

Вважаємо, що лише за наявності адекватної самооцінки можлива адекватна взаємооцінка. У психологічному обігу існує такий термін, як експертна внутрішньо-групова взаємооцінка. Психологи вважають, що це метод соціально-психологічний, заснований на оцінках різноманітних особистісних і міжособистісних характеристик засобами взаємного опитування членів групи, які виступають у ролі експертів та оцінюють поведінку один одного в значущих ситуаціях спілкування і спільної діяльності. Означений метод широко використовується в педагогічних дослідженнях (Ю. Горщенко, О. Ковшар, М. Олійр, Ю. Руденко та ін.). Зазвичай означений метод включає в себе такі складники: розробка особистісних і міжособистісних характеристик, шкалу їх оцінки, випробування пропозицій методики, анонімне опитування тих, кого оцінювали тощо. Експертна внутрішньо-групова взаємооцінка практично завжди поєднується із виявленням самооцінки індивіда з того самого переліку характеристик, що дозволяє отримувати дані про співвідношення оцінки, що була надана індивіду іншими членами групи, і власної самооцінки [1].

Отже, наявність у майбутніх вихователів рефлексивних умінь взаємооцінки креативних мовленнєвих проявів є також важливим складником сформованої у них підготовленості до розвитку креативного мовлення дітей передшкільного віку, адже фахівець повинен вміти не лише самооцінювати себе, а й взаємооцінювати інших.

Іншим показником означеного критерію є наявність рефлексивних умінь щодо діагностування креативних проявів у дітей. У довідковій літературі зазначено, що діагностування (греч. *diagnōstikos* – здатний розпізнавати) – це процес розпізнавання та оцінки властивостей, особливостей і станів людини, що полягає в цілеспрямованому дослідженні, тлумаченні отриманих результатів та їх узагальненні у вигляді діагнозу. Діагностика використовується для оцінки здоров'я, фізичного і психічного розвитку, професійної придатності, а також і в інших сферах діяльності людини [11].

У педагогічних дослідженнях послуговуються здебільшого поняттям «педагогічне діагностування», яке розуміють як вид діяльності, що полягає у встановленні і вивченні ознак, які

характеризують стан та результати процесу навчання, і дозволяють на цій основі прогнозувати можливі відхилення, визначати шляхи їх запобігання, а також коригувати процес навчання з метою підвищення його якості та ефективності [3].

Отже, наявність рефлексивних умінь щодо діагностування креативних проявів дітей полягає у здатності майбутнього вихователя формулювати мету, добирати і застосовувати методики виявлення креативних проявів у дітей, оцінювати та аналізувати отримані результати.

За результатами обраних показників у межах кожного критерію було визначено і схарактеризовано рівні підготовленості майбутніх вихователів до розвитку креативного мовлення дітей передшкільного віку (достатній, задовільний, низький). Опишемо їх.

Достатній рівень. Студенти цього рівня характеризуються глибокими знаннями теоретичного матеріалу щодо розвитку креативного мовлення дітей передшкільного віку, наявністю бажання застосувати їх у освітній і майбутній професійній діяльності в ЗДО; обізнані із сутністю понять «творчість», «креативність», «креативне мовлення», «словотворення», «словотворчість», «креативно-мовленнєва діяльність». Здатні до вільної креативно-мовленнєвої імпровізації. Вони усвідомлюють необхідність розвитку креативного мовлення дітей передшкільного віку. Створюють оригінальні креативно-мовленнєві тексти (казки, вірші тощо) для дітей дошкільного віку, що характеризуються багатством уяви, мають сюжет, героїв, насичені подіями та використовують їх під час педагогічної практики. Майбутні вихователі здатні до проектування креативно-мовленнєвої діяльності дітей передшкільного віку; виявляють уміння складати конспекти занять із розвитку креативного мовлення дітей; сценарії свят, театралізованих розваг. Студенти цього рівня адекватно оцінюють і аналізують конспекти занять, сценарії свят, театралізованих розваг, плани освітньо-виховної роботи, результати як своєї, так і роботи однокурсників. У майбутніх вихователів наявні рефлексивні уміння щодо самооцінки і взаємооцінки креативних мовленнєвих проявів у професійній мовленнєвій діяльності; вони відзначаються адекватним рівнем самооцінки та спроможні адекватної взаємооцінки. У них наявні рефлексивні вміння щодо діагностування креативних проявів дітей.

У майбутніх вихователів задовільного рівня недостатні знання теоретичного матеріалу щодо розвитку креативного мовлення дітей передшкільного віку, вони не завжди виявляють бажання застосувати їх в освітній і майбутній професійній діяльності. Студенти цього рівня обізнані із сутністю понять «творчість», «креативність», «креативне мовлення», «словотворення», «словотворчість», «креативно-мовленнєва діяльність», проте натомість здебільшого ототожнюють поняття «креативність» і «творчість». Майбутні вихователі здатні до креативно-мовленнєвої імпровізації, хоча, неохоче використовують свою здатність. Вони усвідомлюють необхідність розвитку креативного мовлення дітей передшкільного віку, створюють креативно-мовленнєві тексти (казки, вірші тощо) для дітей дошкільного віку, які не відрізняються багатством уяви. Майбутні вихователі здатні до проектування креативно-мовленнєвої діяльності дітей передшкільного віку, водночас у них виникають ускладнення під час складання конспектів занять із розвитку креативного мовлення дітей передшкільного віку. У студентів слабо виявляються рефлексивні вміння само- і взаємооцінки креативних мовленнєвих проявів у професійній мовленнєвій діяльності. У них недостатньо розвинені рефлексивні уміння щодо діагностування креативних проявів дітей.

Майбутні вихователі низького рівня не усвідомлюють значення розвитку креативного мовлення дітей передшкільного віку, у них наявне байдуже ставлення до розвитку креативного мовлення у майбутній професійній діяльності. Майбутні вихователі не обізнані із сутністю понять «творчість», «креативність», «креативне мовлення». Не розмежовують сутність понять «словотворення» і «словотворчість», не вміють пояснити поняття «креативно-мовленнєва діяльність». Майбутні вихователі не здатні до креативно-мовленнєвої імпровізації. Студенти не здатні до створення креативно-мовленнєвих текстів (казки, вірші тощо) для дітей дошкільного віку та проектування креативно-мовленнєвої діяльності; вони не вміють складати конспекти занять із розвитку креативного мовлення дітей передшкільного віку. Рефлексивні вміння само- і взаємооцінки креативних мовленнєвих проявів у професійній мовленнєвій діяльності здебільшого неадекватні, відсутні вміння діагностування креативних проявів дітей.

У процесі констатувального етапу експерименту до показників в межах означених критеріїв було дібрано і розроблено відповідні діагностувальні завдання (питальники, методики, картки само- і взаємооцінки тощо) та відповідні бали оцінювання за кожним показником, які подано у таблиці (табл. 1).

Рівні підготовленості майбутніх вихователів до розвитку креативного мовлення дітей передшкільного віку визначались підрахунком балів за обраними та розробленими методиками за такою шкалою: 100-70 балів набрали студенти, які відносяться до достатнього рівня, 69-30 балів – у студентів задовільного рівня, 29-0 балів засвідчує низький рівень підготовленості майбутніх вихователів до розвитку креативного мовлення дітей передшкільного віку.

**Методики визначення рівнів підготовленості майбутніх вихователів до розвитку
креативного мовлення дітей передшкільного віку**

Критерії	Показники	Методики	Бали
Мовленнєво- знаннєвий	Обізнаність із сутністю понять «творчість», «креативність»	Питальник «Усвідомлення сутності творчості» Питальник «Усвідомлення сутності поняття креативність»	5
	Обізнаність із сутністю понять «словотворення», «словотворчість», «креативно-мовленнєва діяльність»	Питальник «Усвідомлення сутності понять «словотворення», «словотворчість», «креативно-мовленнєва діяльність»	5
	Здатність до креативно мовленнєвої імпровізації	Тест «Вербальної креативності (RAT) С. Медника (адаптація А. Вороніна, дорослий варіант) Творче завдання «Казка за 10 хвилин»	15
Продуктивно- творчий	Здатність скласти оригінальні креативно-творчі мовленнєві тексти для дітей дошкільного віку	Творче завдання	15
	Здатність проектувати креативно мовленнєву діяльність дітей передшкільного віку	Написання конспекту заняття	15
Рефлексивно- оцінювальний	Наявність рефлексивних умінь самооцінки креативних мовленнєвих проявів у професійній мовленнєвій діяльності	Діагностика особистісної креативності (С. С. Тунік) ¹ Картка самооцінки креативних мовленнєвих проявів у професійній мовленнєвій діяльності	15
	Наявність рефлексивних умінь взаємооцінки креативних мовленнєвих проявів у професійній мовленнєвій діяльності	Картка взаємооцінки креативних мовленнєвих проявів у професійній мовленнєвій діяльності	15
	Наявність рефлексивних умінь щодо діагностування креативних проявів дітей	Діагностувальна картка креативних проявів у дітей	15

У процесі констатувального етапу експерименту за результатами проведених завдань одержані такі дані (табл. 2)

Таблиця 2

**Рівні підготовленості майбутніх вихователів
до розвитку креативного мовлення дітей передшкільного віку
за критеріями на констатувальному етапі експерименту (у %)**

Критерії	Достатній Рівень		Задовільний рівень		Низький Рівень	
	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ
Мовленнєво-знаннєвий	20,8	20,3	30,5	37,1	48,7	48
Продуктивно-творчий	18,6	18,4	32,2	32,4	49,3	49,2
Рефлексивно-оцінювальний	12,7	15	24	25,6	63,3	59,4
Σ (середньо-арифметичні дані)	17,4	17,9	28,9	31,1	53,7	52

Як засвідчує таблиця 2 за мовленнєво-знаннєвим критерієм достатнього рівня досягли 20,8% ЕГ і 20,3% КГ студентів, задовільний рівень засвідчили 30,5% респондентів ЕГ і 37,1% КГ, низький рівень зафіксовано у 48,7% студентів ЕГ і 48% КГ майбутніх вихователів.

За продуктивно-творчим критерієм достатній рівень притаманний 18,6% респондентів ЕГ та 18,4% КГ, задовільний рівень показали 32,2% студентів ЕГ і 32,4% КГ, низький рівень зафіксовано 49,3% майбутніх вихователів ЕГ та 49,2% КГ.

За рефлексивно-оцінювальним критерієм достатнього рівня досягли 12,7% студентів ЕГ і 18,4% КГ, задовільний рівень притаманний 32,2% студентів ЕГ і 15% КГ, низький рівень виявили у 63,3% ЕГ і 59,4% КГ студентів.

Загалом (середньоарифметичні дані) за визначеними критеріями підготовленості майбутніх вихователів до розвитку креативного мовлення дітей передшкільного віку достатній рівень зафіксовано у

17,4% майбутніх вихователів ЕГ та 17,9% КГ, задовільний рівень – у 28,9% студентів ЕГ і 31,1% КГ, низький рівень зафіксовано у 53,7% респондентів ЕГ та 52% КГ.

Висновки. Одержані результати свідчать про те, що студенти мають досить поверхневі знання щодо сутності понять «творчість», «креативність», «словотворення», «словотворчість», «креативно-мовленнєва діяльність». Майбутні вихователі не здатні до проектування креативно-мовленнєвої діяльності дітей передшкільного віку. Рефлексивні вміння само- і взаємооцінки креативних мовленнєвих проявів у професійній мовленнєвій діяльності здебільшого неадекватні. На нашу думку, значною мірою це пов'язано з тим, що майбутні вихователі навчаються лише на третьому курсі й не вивчали в достатній кількості методичних дисциплін. Уважаємо, що більш ґрунтовне опанування знань та вмінь буде відбуватися, якщо зі студентами проводити цілеспрямовану роботу з їх формування.

References

1. Большая психологическая энциклопедия. Москва, 1998. URL : <http://www.insai.ru/slovar/diagnostika> (дата звернення 18.02.2019)
Bolshaya psihologicheskaya entsiklopediya (1998). [Great psychological encyclopedia]. Moskva. Retrieved from <http://www.insai.ru/slovar/diagnostika/2019/02/18/>
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з додат. і допов.) / Уклад. і гол. ред. В. П. Бусел. Київ : Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
Busel, V. P. (2005). Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy (z dodat. i dopov.) [Great explanatory dictionary of modern Ukrainian language]. Kyiv, Ukraine : Irpin: VTF «Perun».
3. Енциклопедія освіти / [Академія пед. наук України; гол. ред. В. Г. Кремень]. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
Kremen, V. (2008). Entsiklopediia osvity [Encyclopedia of Education]. Kyiv, Ukraine : Yurinkom Inter.
4. Ильин Е. П. Психология для педагогов. СПб. : Питер, 2012. 640 с.
Пун, Е. Р. (2012). Psykholohyia dlia pedahohov [Psychology for teachers]. SPb., Russia : Piter.
5. Исаев И. Ф. Профессионально-педагогическая культура преподавателя : учеб. пособ. Москва : Изд. Центр «Академия», 2002. 208 с.
Isaev, I. F. (2002). Professyonalno-pedahohycheskaia kultura prepodavatelja [Professional and pedagogical culture of the teacher]. Moskva, Russia : Yzd. tsentr «Akademyia».
6. Карпова Э. Э. Качество профессиональной деятельности учителя : Теория и практика. Одесса : ОГПИ, 1993. 123 с.
Karpova, E. E. (1993). Kachestvo professyonalnoi deiatelnosti uchytelia: Teoryia i praktyka [The quality of the teacher's professional activity: Theory and practice]. Odessa, Ukraine : OGPI.
7. Курлянд З. Н. Професійна усталеність вчителя – основа його педагогічної майстерності. Одеса, 1995. 160 с.
Kurliand, Z. N. (1995). Profesiina ustalenist vchytelia – osnova yoho pedahohichnoi maisternosti [The professional standing of the teacher is the basis of his pedagogical skill]. Odesa, Ukraine.
8. Леонтьев Д. А., Лаптева Е. М., Осин Е. Н., Салихова А. Ж. Разработка методики дифференциальной диагностики рефлексивности. *Рефлексивные процессы и управление: сб. материалов VII Международного симпозиума*. Москва : Когито-Центр, 2009. С. 145–150.
Leontev, D. A., Lapteva, E. M., Osyn, E. N., Salykhova, A. Zh. (2009). Razrabotka metodyky dyfferentsyalnoi dyahnostyky refleksyvnyosti. Refleksyvnye protsessy y upravlenye [Development of the method of differential diagnostics of reflexivity. Reflexive processes and control]. Proceedings of the 7th International Symposium. Moskva, Russia : Kohyto-Tsentr.
9. Линенко А. Ф. Саморозвиток майбутнього педагога під час навчання. Наука і освіта. 2005. № 5–6. С. 88–89.
Lynenko, A. F. (2005). Samorozvytok maibutnoho pedahoha pid chas navchannia [Self-development of the future teacher during training]. Nauka i osvita – Science and Education, 5–6, 88–89.
10. Меднікова Г. І. Самооцінка та рівень домагань особистості як динамічна система : автореф. дис. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.01. Одеса, 2002. 20 с.
Mednikova, H. I. (2002). Samootsinka ta riven domahan osobystosti yak dynamichna systema [Self-esteem and level of person's aspirations as a dynamic system]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Odesa, Ukraine.
11. Современный психологический словарь: [учеб. пособие для студентов вузов] / под ред. Б. Г. Мещерякова, В. П. Зинченко. Москва : АСТ ; СПб. : ПРАЙМ – ЕВРОЗНАК, 2007. 490 с.
Meshcheriakova, B. H., Zynchenko, V. P. (2007). Sovremennyi psykholohycheskyi slovar [Title from the screen: access mode] ucheb. posobyie dlia studentov vuzov. Moskva, Russia : AST; SPb. : PRAIM–EVROZNAK.

12. Соціально-педагогічний словник / за ред. В. В. Радула. Київ : «ЕксОб», 2016. 304 с.
Radul, V. V. (2016). Sotsialno-pedahohichniy slovnyk [Socio-pedagogical dictionary.] Kyiv, Ukraine : «EksOb».
13. Український педагогічний словник / [за ред. С. У. Гончаренка]. Київ : Либідь, 1997. 376 с.
Honcharenko S. U. (Ed.) (1997). Ukrainskyi pedahohichniy slovnyk [Ukrainian pedagogical dictionary]. Kyiv, Ukraine : Lybid.
14. Універсальний словник-енциклопедія / [за заг. ред. М. В. Поповича]. [4-те вид., виправл., доп.]. Київ : Вид-во «ТЕКА», 2006. 1551 с.
Popovycha, M. V. (2006). Universalnyi slovnyk-entsyklopediia [Universal Dictionary-Encyclopedia]. Kyiv, Ukraine : Vyd-vo «TEKA».
15. Цокур Р. М. Формування потенціалу професійного саморозвитку в майбутніх викладачів вищої школи у процесі магістерської підготовки : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04. Одеса, 2004. 21 с.
Tsokur, R. M. (2004). Formuvannia potentsialu profesiinoho samorozvytku v maibutnikh vykladachiv vyshchoi shkoly u protsesi mahisterskoi pidhotovky [Formation of the potential of professional self-development in future high school teachers in the process of master's training]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Odessa, Ukraine.

Rogachko-Ostrowska M. S.

Secretary of the Academic Council,
«South Ukrainian National Pedagogical University named
after. K. D. Ushinsky»

CRITERION APPROACH TO THE FUTURE EDUCATORS TRAINING FOR THE PRE-SCHOOL CHILDREN' CREATIVE SPEECH DEVELOPMENT

In the article a criterial approach is placed on the training of future teachers of pre-school establishments for the development of creative speech of pre-school children. To assess the level of preparedness of future educators for the development of creative speech of pre-school children, the following criteria are set out: speech-knowledge with indicators (awareness of the essence of the concepts of "creativity", "creativity", awareness of the essence of the concepts of "word-formation", "word-formation", "speech activity"); productive and creative with indicators (the ability to creative and speech improvisation; the ability to compose original creative and creative speech texts for preschool children; the ability to design creative and speech activities of children of pre-school age); reflexive evaluation with indicators (the presence of reflexive abilities of self-assessment of creative speech manifestations in professional speech activity, the presence of reflexive abilities of mutual evaluation of creative speech manifestations in professional speech activity, the presence of reflexive abilities in relation to the diagnosis of creative manifestations of children).

In the article it is written that pedagogical researches are used mainly for the concept of "pedagogical diagnosis", which is understood as a kind of activity, which consists in the establishment and study of characteristics that characterize the state and results of the learning process, and allow on this basis to predict possible deviations, to determine the ways of their prevention, and also to adjust the learning process in order to improve its quality and effectiveness.

It is noted that in order to determine the levels of preparedness of future educators for the development of creative speech of children of pre-school age, diagnostic tasks were selected in order to find out the levels of manifestation of the indicators of certain criteria (sufficient, satisfactory or low levels). The content description of the levels of preparedness of future educators for the development of creative speech of children of pre-school age is specified.

We believe that a more thorough mastering of knowledge and skills will take place if students make a deliberate work on their formation.

Key words: *criteria, levels, indicators, future educators, creative speech.*

Одержано редакцією 28.02.2019

Прийнято до публікації 03.03.2019

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор,
дійсний член (академік) НАПН України **А. М. Богуш**